

Rutiner för förordnande av offentliga biträden vid Förvaltningsrätten i Karlstad

Bakgrund

Förvaltningsrätten har ansvar för att de offentliga biträden som domstolen förordnar är lämpliga för uppdragen. Förutom att se till att lämplighetskraven är uppfyllda måste domstolen också beakta att förordnanden sker i enlighet med de grundläggande principerna i regeringsformen om saklighet och opartiskhet (RF 1:9).

Arbetet med att utse offentliga biträden

På förvaltningsrätten förekommer ett stort antal förordnanden av offentliga biträden. I mål där detta blir aktuellt och det inte finns något förslag på vem som ska förordnas är det upp till förvaltningsrätten att välja en lämplig person.

JO har bedömt att ett system med förteckningar över personer som bedöms uppfylla lämplighetskraven kan vara ett sätt att förbättra kvaliteten i arbetet med att utse offentliga biträden (se t.ex. JO:s beslut den 19 december 2014, dnr 3586-2013). En sådan förteckning kan enligt JO underlätta för en domstol att utse offentliga biträden på ett sätt som stämmer överens med grundlagens krav på saklighet och opartiskhet.

Domstolarna får inte i sitt arbete göra en omotiverad skillnad mellan personer som vill komma i fråga för uppdrag som offentligt biträde. En förteckning över personer som kan förordnas måste därför uppfylla vissa krav. Villkoren för att få vara med på förteckningen måste vara offentliga och objektivt godtagbara. De bedömningar som krävs innan förvaltningsrätten för upp någon på förteckningen måste också göras på ett tillräckligt kvalificerat sätt.

Endast ett hjälpmedel

Förteckningen över lämpliga personer är endast ett hjälpmedel för domaren. Det är den ansvariga domare i varje enskilt mål som har det slutliga ansvaret för att det är en lämplig person som förordnas. Förteckningen innebär inte heller ett förbud mot att förordna en lämplig person som inte finns med på förteckningen. Förteckningen är endast avsedd att underlätta arbetet med att utse lämpliga personer till de aktuella uppdragen. Att det kan finnas omständigheter som gör att en person som är upptagen i förteckningen är mer eller mindre lämplig för ett visst ärende är något som får beaktas vid lämplighetsbedömningen i det enskilda fallet (se JO:s beslut den 5 december 2014 dnr 5920-2013).

Beslut att föra upp respektive föra av någon från förteckningen.

Till offentligt biträde får endast förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som har avlagt de kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning. Endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas. Detta framgår av 5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde.

En person som anmäler intresse av att förordnas som offentligt biträde förs in i en förteckning över tillgängliga personer att förordna om personen i fråga uppfyller kraven på lämplighet. På motsvarande sätt kan en person som inte längre uppfyller kraven föras av.

Åtgärden att föra av en person från förteckningen, liksom att inte anteckna en person som önskar detta, utgör inte ett överklagbart beslut. Den som inte finns med kan fortfarande förordnas, exempelvis om en enskild har begärt det. Att någon avförs från förteckningen innebär inte att personen avvisas som ombud eller biträde (se HFD 2020 ref. 34).

Förvaltningsrättens kriterier vid lämplighetsprövningen

Tillgänglighet

Domstolen har ett ansvar för att en part får tillgång till ett offentligt biträde som kan träffa parten under målets handläggning och närvara personligen på plats vid förhandling i domstolen. Om biträdet har sin verksamhet långt ifrån domstolen begränsas partens möjlighet till personlig rådgivning. Dessutom uppstår i många fall svårigheter att boka dessa biträden till förhandling och det begärs ofta tillstånd till substitution eller till att biträdet får närvara via videolänk.

Den som vill bli upptagen på förteckningen ska ha sin huvudsakliga verksamhetsort inom förvaltningsrättens domsaga. Med huvudsaklig verksamhetsort avses den ort där juristen har sin besöksadress och ett kontor för att ta emot klienter. För advokater och biträdande jurister är det den adress som denne har angett som sin besöksadress på sin personliga sida i Advokatsamfundets matrikel (primärkontor). Den jurist som inte finns med i matrikeln får på annat sätt visa att verksamhetsorten finns inom domsagan.

Den som vill bli upptagen på förteckningen ska också kunna nås på telefon eller e-post för snabbt besked om det aktuella uppdraget kan tas.

Särskilda kriterier i övrigt

1. Advokater presumeras uppfylla lämplighetskravet för att vara offentligt biträde.
2. Biträdande jurister på advokatbyrå presumeras uppfylla lämplighetskravet för att vara offentligt biträde om de
 - är notariemeriterade,
 - har två års tjänstgöring efter examen på advokatbyrå, eller
 - har tre års arbetslivserfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete efter examen.

3. Jurister som är anställda eller bedriver egen verksamhet men inte tjänstgör på advokatbyrå kan föras upp på förteckningen om de har ansvarsförsäkring och har tre års arbetslivserfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete efter examen.

Särskilda kriterier för uppdrag som offentligt biträde för barn och unga i mål enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende

Den som önskar sådana uppdrag ska dessutom tidigare ha varit förordnad som offentligt biträde i mål enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende vid minst 20 tillfällen. Högst fem av dessa uppdrag får i stället avse förordnande som särskild företrädare för barn i allmän domstol.

Intresseanmälans innehåll

Samtliga

- *Namn och kontaktuppgifter*
- *Det målområde som anmälan avser*
- *I förekommande fall redovisning av tidigare erfarenhet av uppdrag som offentligt biträde i mål enligt LVU alternativt förordnande som särskild företrädare för barn*

Advokater

- *Inget ytterligare underlag behövs*

Biträdande jurister på advokatbyrå

- *Examensbevis juristexamen*
- *Anställningsbevis från advokatbyrå*
- *I förekommande fall intyg på notarietjänstgöring*
- *I förekommande fall intyg avseende erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete*

Övriga jurister

- *Examensbevis juristexamen*
- *I förekommande fall intyg på notarietjänstgöring*
- *Intyg avseende erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete*
- *Bevis om ansvarsförsäkring*

Fördelning av förordnanden

Domstolen ska på ett objektivt sätt fördela uppdragen mellan de advokater/jurister som anmält intresse och bedömts vara lämpliga att motta uppdrag som offentliga biträden.

Användningen av domstolens förteckning för domstolsförordnanden ska bidra till en så rättvis fördelning av uppdragen som möjligt. Förteckningen ska följas på så sätt att det namn som finns överst på listan är den person som står på tur att tillfrågas. Parter som är bosatta inom domsagan ska tilldelas ett offentligt biträde med verksamhetsort i det egna länet.

Att uppdragen fördelas rättvist innebär att förfrågningarna fördelas jämnt. Det är antalet förfrågningar som räknas och inte antalet uppdrag som har accepterats. Vid varje förfrågan ska det anges om förfrågan har accepterats, nekats eller inte svarats på.

För det fall att ett biträde inte har möjlighet att acceptera ett uppdrag men föreslår någon annan, exempelvis en kollega, ska förslaget avvisas även om den andra personen förekommer på domstolens listor. I stället ska nästa person som finns överst på listan kontaktas.

Undantag från ovan beskriven fördelning av uppdrag kan göras i exempelvis följande fall.

- Ett offentligt biträde som tidigare varit förordnad i mål som rör samma person ges/kan ges företräde.
- Målet kräver att det offentliga biträdet har särskild erfarenhet av ett område. Ansvarig domare för målet avgör om målet kräver det.
- Önskemål om specifikt biträde från part i målet.

Om en part har begärt att en viss person ska förordnas tillämpas inte listan alls och ingen anteckning om förfrågan ska göras.

Kriterier för att ta bort personer från förteckningen

Den som inte längre finns med i förteckningen kan fortfarande förordnas, exempelvis om en enskild begär det. En person som inte längre vill vara med i förteckningen har rätt att föras av. I följande fall kan det bli aktuellt för förvaltningsrätten att ta bort en person från förteckningen.

- En person som inte längre är tillgänglig för uppdrag som offentligt biträde.
- En person som regelmässigt (minst 3 gånger under en 12-månadersperiod) tackat nej till uppdrag som offentligt biträde (gäller inte perioden juni – augusti).
- En person som enligt Advokatsamfundets matrikel inte längre arbetar med måltyperna som är aktuella för förordnanden.
- En person som inte längre har verksamhetsort inom domsagan.
- En person som är föremål för disciplinåtgärder eller har uteslutits från Advokatsamfundet av en anledning som kan skada förtroendet för personen i sin egenskap som offentligt biträde.
- En person som av andra skäl inte längre uppfyller lämplighetskraven.

Dnr	Datum	Beskrivning	Författare
FKA 2024/170	4 juni -24	Lagmannen Åsa Ståhl beslutar om rutinen.	Rådmannen Maria Albinsson
FKA 2025/221	30 dec -25	Uppdatering utifrån ny lagstiftning	Rådmannen Maria Albinsson